III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA KESKPANK

EUROOPA KESKPANGA ARVAMUS,

26. aprill 2023,

ettepaneku kohta võtta vastu määrus, millega muudetakse määrusi (EL) nr 648/2012, (EL) nr 575/2013 ja (EL) 2017/1131 seoses meetmetega, mille eesmärk on leevendada ülemääraseid riskipositsioone kolmandate riikide kesksetes vastaspooltes ja suurendada liidu kliirimisturgude tõhusust, ning ettepaneku kohta võtta vastu direktiiv, millega muudetakse direktiive 2009/65/EL, 2013/36/EL ja (EL) 2019/2034 seoses kesksete vastaspoolte suhtes oleva kontsentratsiooniriski ja keskselt kliiritavate tuletistehingute vastaspoole riski käsitlemisega

(CON/2023/11)

(2023/C 204/03)

Sissejuhatus ja õiguslik alus

31. jaanuaril 2023 ja 6. veebruaril 2023 sai Euroopa Keskpank (EKP) Euroopa Liidu Nõukogult ja Euroopa Parlamendilt taotlused esitada arvamus ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrusi (EL) nr 648/2012, (EL) nr 575/2013 ja (EL) 2017/1131 seoses meetmetega, mille eesmärk on leevendada ülemääraseid riskipositsioone kolmandate riikide kesksetes vastaspooltes ja suurendada liidu kliirimisturgude tõhusust [1] (edaspidi „kavandatav määrus“), ning ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiive 2009/65/EL, 2013/36/EL ja (EL) 2019/2034 seoses kesksete vastaspoolte suhtes oleva kontsentratsiooniriski ja keskselt kliiritavate tuletistehingute vastaspoole riski käsitlemisega [2] (edaspidi „kavandatav direktiiv“).

EKP arvamuse andmise pädevus põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 127 lõikel 4 ja artikli 282 lõikel 5, kuna kavandatav määrus ja kavandatav direktiiv sisaldavad sätteid, mis mõjutavad: 1) Euroopa Keskpankade Süsteemi (EKPS) põhiülesandeid määratleda ja rakendada rahapoliitikat ning edendada maksesüsteemide tõrgeteta toimimist kooskõlas aluslepingu artikli 127 lõike 2 esimese ja neljanda taandega; 2) EKPSi kaasabi krediidiasutuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalve ning finantssüsteemi stabiilsusega seotud pädevate asutuste poliitika tõrgeteta teostamisel kooskõlas aluslepingu artikli 127 lõikega 5; ja 3) EKP-le pandud eriülesandeid, mis on seotud krediidiasutuste usaldatavusnõuete järelevalvega. EKP nõukogu on käesoleva arvamuse vastu võtnud kooskõlas Euroopa Keskpanga kodukorra artikli 17.5 esimese lausega.

Üldised märkused

EKP toetab Euroopa Komisjoni esitatud paketti, mille eesmärk on tugevdada liidu keskset kliirimissüsteemi õigusraamistiku sihipärase täiendamise kaudu. EKP nõustub, et vastupidavad ja hästi arenenud kesksed vastaspooled on hästitoimiva kapitaliturgude liidu jaoks hädavajalikud.

Esiteks tervitab EKP kavandatavaid meetmeid ELi keskse kliirimise turvalisuse ja vastupidavuse suurendamiseks, tugevdades asutustevahelist koostööd ning ajakohastades kesksete vastaspoolte usaldatavusnõudeid ja pankade riskipositsioone kesksetes vastaspooltes, pidades silmas võimalikke finantsriske. Teiseks toetab EKP kavandatavaid meetmeid kesksete vastaspoolte järelevalvemenetluste ühtlustamiseks, et võimaldada ELi kesksetel vastaspooltel kiiremini reageerida turu arengutele. Kolmandaks nõustub EKP vajadusega võtta täiendavaid meetmeid, et vähendada ELi klientide ja kliirivate liikmete ülemääraseid riskipositsioone kolmandate riikide kesksetes vastaspooltes, et maandada võimalikke riske, mida liidu asutused täielikult ei kontrolli.

([1]) COM(2022) 697 final.
([2]) COM(2022) 698 final.

Kindel kord, millega tagatakse liidu keskse kliirimise turvalisus ja tõhusus, on eurosüsteemi kui emiteeriva keskpanga seisukohast kriitilise tähtsusega. Märkimisväärses mahus eurodes väärtpaberitega tehinguid tegevaid keskseid vastaspooli mõjutavad häired võivad avaldada negatiivset mõju euroala krediidiasutuste likviidsuspositsioonile ning takistada maksesüsteemide tõrgeteta toimimist, mis võib omakorda ohustada rahapoliitika tõhusat ülekandumist ja lõppkokkuvõttes eurosüsteemi esmase eesmärgi – hinnastabiilsuse säilitamine – saavutamist ([3]). Tugeva liidu keskse kliirimissüsteemi loomine on oluline ka ühtse järelevalvemehhanismi (SSM) jaoks, kuna SSMi järelevalve alla kuuluvate krediidiasutustel on ELi keskse vastaspooltes suured riskipositsioonid.

Konkreetsed märkused

1. ***Asutustevahelise koostöö tõhustamine***

EKP toetab ettepanekut tugevdada asutustevahelist koostööd liidu tasandil ning Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) rolli suurendamist järelevalve edasisel lähendamisel, eelkõige järelevalveküsimustes hääleõiguse omamise ja arvamuse esitamise õiguse kaudu, samuti kriisiolukordades koordineerimisfunktsiooni täitmise kaudu. EKP hinnangul on tegemist sammuga õiges suunas, mis tõhustab keskse kliirimise järelevalvet liidu tasandil, võttes arvesse kliirimise suutlikkuse kasvu liidus ning sellega seotud riske, millel on piiriülene mõõde. ELi keskse vastaspoolte olulisuse ja keerukuse tõttu, mida aktiivse konto nõude rakendamine veelgi suurendab, ning keskse vastaspoolte omavahelise seotuse tõttu oluliste krediidiasutustega, kes on nende kliirivad liikmed, on vaja tugevdada järelevalvet liidu tasandil ning hallata süsteemse riski võimalikku ülekandumist teistesse liikmesriikidesse.

1.1 *Kolleegiumid*

1.1.1 Kolleegiumi pidev kaasamine: arvamuse avaldamine ja iga-aastase läbivaatamise kord

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 648/2012 ([4]) (edaspidi „Euroopa turu infrastruktuuri määrus“) kohaselt loodud kolleegiumide raamistik on osutunud tõhusaks vahendiks keskse vastaspoolte piiri- ja sektoriüleste riskide suurenemisest tulenevate spetsiifiliste, keskse kliirimisega seotud probleemide lahendamisel. Kolleegiumid võimaldavad erinevate jurisdiktsioonide asutustel, kellel on erinevad volitused, vahetada teavet, anda sisendit ja avaldada muret seoses ELi keskse vastaspoolte riskijuhtimismeetmete ja mitmesuguste teenustega. Praegu avaldavad kolleegiumid arvamust muu hulgas keskse vastaspooltele tegevusloa andmise, keskse vastaspoolte tegevuse ja teenuste laiendamise ning riskimudelite oluliste muudatuste kohta. Samas ei kontrolli kolleegiumid praegu ametliku menetluse raames keskse vastaspoolte riskijuhtimismeetmete rakendamist seoses turu arengutega, välja arvatud juhul, kui selline tegevus toob kaasa keskse vastaspoolte tegevuse või riskimudelite olulise muutuse.

Selleks et tugevdada kolleegiumide pidevat kaasamist, toetab EKP täielikult komisjoni ettepanekut, mille kohaselt iga keskse vastaspoole pädev asutus esitab kolleegiumile vähemalt kord aastas põhjaliku aruande, milles käsitletakse keskse vastaspoole vastavust Euroopa turu infrastruktuuri määruse sätetele ja hinnatakse keskse vastaspoole riske ([5]).. EKP tervitab komisjoni ettepanekut nõuda kolleegiumilt täiendavate arvamuste esitamist peamiste järelevalveotsuste kohta, näiteks seoses aruannetega keskse vastaspoole läbivaatamise ja hindamise, võimendustagatise nõuete ja tegevusloa võimaliku kehtetuks tunnistamise kohta ([6]).

([3]) Vt Euroopa Keskpanga arvamuse CON/2017/39, 4. oktoober 2017, seoses ettepanekuga Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, millega muudetakse määrust (EL) nr 1095/2010, millega asutatakse Euroopa Järelevalveasutus (Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve), ja muudetakse määrust (EL) nr 648/2012 seoses keskse vastaspooltele tegevusloa andmise korra ja sellega seotud asutustega ning kolmandate riikide keskse vastaspoolte tunnustamise nõuetega (ELT C 385, 15.11.2017, lk 3), üldised märkused. Kõik EKP arvamused on avaldatud EUR-Lexis.

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 648/2012, 4. juuli 2012, börsiväliste tuletisinstrumentide, keskse vastaspoolte ja kauplemisteabehoidlate kohta (ELT L 201, 27.7.2012, lk 1).

([5]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkti 16 alapunkt b.

([6]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkt 12, millega lisatakse Euroopa turu infrastruktuuri määrusesse uus artikli 17b lõike 1 punkt b.

Kavandatava raamistiku kohaselt võivad kolleegiumi arvamused lisaks teatavate järelevalveotsustega nõustumisele või mittenõustumisele sisaldada ka tingimusi ja soovitusi, mida kolleegium peab vajalikuks keskse vastaspoole riskijuhtimises esinevate puuduste leevendamiseks ([7]). EKP tervitab kavandatavat määrust, kuna see võimaldab kolleegiumi liikmetel täpsustada oma hääle aluseks olevaid kaalutlusi ning juhtida tähelepanu murekohtadele. Selleks et hääletusprotsessi veelgi tõhustada, tuleks kolleegiumi liikmeid julgustada ka põhjendama oma häält kolleegiumi arvamuse koostamise protsessis, et keskse vastaspoole pädev asutus mõistaks paremini kolleegiumi arvamuses esindatud erinevate kolleegiumi liikmete vaatenurki. Lõpetuseks toetab EKP keskse vastaspoole pädevale asutusele kehtestatavat põhjendamiskohustust, et otsuses oleks täielikult põhjendatud kõik olulised eriarvamused kolleegiumi arvamusest ([8]). EKP hinnangul aitavad kavandatavad meetmed suurendada kolleegiumide pidevat kaasamist ning tagada, et kesksete vastaspoolte järelevalve toetab ja soodustab tõhusat koostööd kõikide asjaomaste asutuste vahel.

EKP toetab kavandatava määruse sätet, mille kohaselt oleks kolleegiumi liikmetel iga-aastasel läbivaatamisel suurem roll, ning soovitab mitte piirata asjaomast rolli üksnes iga-aastase läbivaatamise sageduse ja põhjalikkuse kindlaks määramisega, vaid käsitleda ka sellise läbivaatamise sisulist järelevalvealast fookust.

1.1.2 Koostöö ühistes järelevalverühmades

EKP toetab täielikult ettepaneku aluseks olevat kavatsust luua tegevusloa saanud ELi kesksete vastaspoolte järelevalve läbiviimiseks ühised järelevalverühmad. Kolleegiumi liikmete aktiivsem kaasamine järelevalve läbiviimisse – eelkõige seoses vastuväidete esitamiseta menetluse kohaldamise läbivaatamise, kohapealsete kontrollide ja iga-aastase läbivaatamisega – aitab tugevdada järelevalvet liidu tasandil. See aitab kolleegiumi liikmetel põhjalikumalt mõista kesksete vastaspoolte riske ja riskijuhtimist mõjutavaid peamisi arenguid ning seeläbi suurendada kesksete vastaspoolte pädevate asutuste ja kolleegiumi liikmete vahelise dialoogi tõhusust ja tulemuslikkust kogu liidus. Samuti võimaldab see koondada kesksete vastaspoolte pädevate asutuste ja kolleegiumide ressursse, mis aitab suurendada ELi kesksete vastaspoolte järelevalve kulutõhusust nii riiklike pädevate asutuste kui ka kolleegiumi liikmete hüvanguks.

EKP ei pea siiski vajalikuks luua selleks uut järelevalveorganit, kuna see võib suurendada institutsioonilist keerukust. Proportsionaalsuse tagamiseks soovitab EKP tugineda kolleegiumide raamistikus olemasolevale koostööle. Sellest tulenevalt teeb EKP ettepaneku anda kavandatavad ühiste järelevalverühmade ülesanded kolleegiumile ühise järelevalvetegevusena, et kolleegiumi liikmed saaksid osaleda vabatahtlikkuse alusel (põhimõttel, et osalemine ei ole ei kohustuslik ega keelatud). Kui ükski kolleegiumi liige ei avalda soovi ühises järelevalvetegevuses koos pädeva asutusega osaleda, täidab pädev asutus seda ülesannet üksi.

Selleks et integreerida ühine järelevalvetegevus olemasolevatesse kolleegiumi protsessidesse, soovitab EKP lisada kesksete vastaspoolte pädevate asutuste iga-aastast läbivaatamist käsitlevale aruandele ([9]) täiendav element, nimelt ühise järelevalvetegevuse kava eelseisva iga-aastase läbivaatamise perioodi kohta.

EKP teeb ettepaneku lisada määrusega kavandatavatele ühiste järelevalverühmade ülesannetele ka ühise järelevalvetegevuse, mis hõlmaks sisendi andmist vastuväidete esitamiseta menetluses, mis on seotud keskse vastaspoole võimendustagatiste mudelite muudatuste heakskiitmisega ning ELi keskse vastaspoole pädeva asutuse teostatava iga-aastase läbivaatamise ja hindamisega ([10]). Ühine järelevalvetegevus peaks asjakohastel juhtudel hõlmama ka arutelugruppe kui täiendavat vahendit keskse vastaspoole riskide ja riskijuhtimismeetmete ühiseks hindamiseks. Selleks et võimaldada kõikidel asutustel, sealhulgas kolleegiumil, tõhusalt osaleda vastuväidete esitamiseta menetlustes, teeb EKP ettepaneku pikendada asjaomast hindamistähtaega (vt punkt 3.2 allpool).

([7]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkt 12, millega lisatakse Euroopa turu infrastruktuuri määrusesse uus artikli 17b lõike 2 punkt c.
([8]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkt 12, millega lisatakse Euroopa turu infrastruktuuri määrusesse uus artikli 17b lõige 3.
([9]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkt 16.
([10]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkt 16, millega muudetakse Euroopa turu infrastruktuuri määruse artiklit 21.

Selleks et paindlikult lahendada ühise järelevalvetegevuse käigus tekkivaid võimalikke järelevalvealaseid murekohti, peaks olema tagatud võimalus laiendada ühist järelevalvetegevust ka valdkondadesse, mida eelmine iga-aastane läbivaatamine ei hõlmanud. Seetõttu toetab EKP ELi kesksete vastaspoolte pädevatele asutustele pakutavat võimalust taotleda järelevalve läbiviimisel abi ([11]) (põhimõttel, et abi taotlemine ei ole ei kohustuslik ega keelatud).

Kui komisjoni ettepaneku kohaselt luuakse ühised järelevalverühmad, toetab EKP kliirivate liikmete asjaomaste järelevalveasutuste osalemist ühistes järelevalverühmades, võttes arvesse kliirivate liikmete ja ELi kesksete vastaspoolte vahelise seose ning asjaomaste emiteerivate keskpankade ja järelevaatajate vahelise seose olulisust ning nende laiemat süsteemset vaatenurka kesksete vastaspoolte riskijuhtimisele.

1.2 *Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve*

1.2.1 ESMA roll järelevalvealase lähenemise edendamisel ja piiriülese riski maandamisel

Hästitoimiva kapitaliturgude liidu jaoks peavad ELi kesksete vastaspoolte järelevalvetavad olema tihedalt kooskõlastatud. Selleks et veelgi edendada järelevalvealast lähenemist ja Euroopa turu infrastruktuuri määruse järjepidevat kohaldamist kõikide ELi kesksete vastaspoolte suhtes, toetab EKP ettepanekut tugevdada ESMA kui ühe Euroopa järelevalveasutuse rolli. Eelkõige peaks ESMA-l olema kolleegiumides hääleõigus ning võimalus avaldada arvamust järelevalveotsuste eelnõude kohta, mis käsitlevad iga-aastast läbivaatamist ja hindamist, võimendustagatise nõudeid ja tegevusloa kehtetuks tunnistamist. Samuti toetab EKP kavandatavat menetlust ESMA arvamuste esitamiseks ELi keskse vastaspoole pädevale asutusele ([12]). See on täielikult kooskõlas ESMA horisontaalse osalemisega kõikides kolleegiumides ning sellest tuleneva ainulaadse ja olulise rolliga ühiste küsimuste järjepideva hindamise edendamisel kolleegiumides.

1.2.2 Kriisiolukordade piiriülene koordineerimine

EKP nõustub, et on vaja tugevdada liidu raamistikku asjaomaste asutuste vaheliseks töö koordineerimiseks stressiolukordades, mis mõjutavad või võivad mõjutada ELi keskseid vastaspooli või keskselt kliiritavaid turge üldisemalt. See on oluline nii selleks, et teha varakult kindlaks konkreetsete ELi kesksete vastaspoolte stressiolukorrast tulenevad liiduülesed nakkusriskid ning neid maandada, kui ka selleks, et olla võimeline hästi koordineeritult ja liiduüleselt reageerima kogu liitu hõlmavatele hädaolukordadele. Konkreetsem raamistik eriolukordadele reageerimiseks aitab täpsustada asjaomaste asutuste ja kesksete vastaspoolte ootusi praktiliste sammude osas, kiirendada liidu reageerimist eriolukordadele ning vähendada võimalikke riske seoses asjaomaste asutuste vastuoluliste lähenemisviisidega.

Seetõttu tervitab EKP eriolukordi käsitlevate sätete kavandatavat läbivaatamist ([13]), sealhulgas asjakohaste eriolukorra stsenaariumide täpsustamist, ESMA ametlikku koordineerivat rolli, ESMA võimalust saada otse koordineeriva rolli täitmiseks vajalikku teavet ja õigust anda pädevatele asutustele erakorralisi soovitusi, kui eriolukord hõlmab enam kui ühte ELi keskset vastaspoolt või kui kogu liitu hõlmavad sündmused võivad destabiliseerida piiriüleseid keskselt kliiritavaid turge.

Hästi koordineeritud reageerimiseks tõsistele keskset kliirimist mõjutavatele stressiolukordadele on vaja kesksete vastaspoolte järelevalvekomitee ja asjaomaste asutuste vahelist tõhusat koostööd. Seetõttu tuleks asjaomased emiteerivad keskpangad alati kaasata kesksete vastaspoolte järelevalvekomitee koosolekutele, mis kutsutakse kokku juhul, kui finantsturgude sündmused võivad avaldada kahjulikku mõju turu likviidsusele, rahapoliitika ülekandumisele või maksesüsteemide tõrgeteta toimimisele. See tagaks ka kooskõla kavandatava määruse lähenemisviisiga, mille kohaselt emiteerivad keskpangad kaasatakse kõikidesse aruteludesse ELi kesksete vastaspoolte üle (vt punkt 1.3.1 allpool).

([11]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkt 18, millega lisatakse Euroopa turu infrastruktuuri määrusesse uus artikli 23b lõige 2d.
([12]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punktid 12 ja 17.
([13]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkt 19.

1.3 *Koostöö kesksete vastaspoolte järelevalvekomitees*

1.3.1 Emiteerivate keskpankade kaasamine

Emiteerivate keskpankade kaasamine liidu tasandi aruteludesse ELi kesksete vastaspoolte üle ei ole praegu sümmeetrias nende asjaomase rolliga teise taseme kolmandate riikide kesksete vastaspoolte tegevuses, kuigi ELi kesksed vastaspooled viivad läbi suurema osa liidu väärингutes toimuvast kliirimisest ja on mõjutatud kaasnevatest riskidest. Eurosüsteemis kehtib see ka börsiväliste tuletisinstrumentide puhul, kus liidu kliirivate liikmete sõltuvus Ühendkuningriigi kesksetest vastaspooltest on kõige ilmsem: ELi kesksed vastaspooled moodustavad ligikaudu 60 % alustamise tagatisest, mille liidu kliirivad liikmed on andnud ELi ja Ühendkuningriigi kesksetele vastaspooltele ([14]). Kuigi emiteerivad keskpangad võivad osaleda kesksete vastaspoolte järelevalvekomitee koosolekutel, kus käsitletakse erinevaid kolmanda riigi teise taseme kesksete vastaspooltega seotud küsimusi, piirdub nende kaasamine ELi kesksete vastaspooltega seotud aruteludesse praegu aruteludega, mis käsitlevad kogu liitu hõlmavaid kesksete vastaspoolte stressiteste ja asjaomaseid turu arenguid ([15]).

Sellest tulenevalt toetab EKP kindlalt ettepanekut kaasata emiteerivad keskpangad hääleõiguseta liikmetena kõikidesse ELi keskseid vastaspooli käsitlevatesse aruteludesse ELi kesksete vastaspoolte järelevalvekomitees ([16]). See võimaldab emiteerivatel keskpankadel osaleda näiteks vastastikuste eksperthindamiste analüüside aruteludes ning korrapärases teabevahetuses seoses asjakohase järelevalvetegevuse ja -otsuste ning kõikide kolleegiumide arvamuste ja soovitustega.

1.3.2 Usaldatavusjärelevalve asutuste kaasamine

Keskse vastaspoole riskiprofiil võib mõjutada keskse vastaspoole kliirivate liikmetena tegutsevate ettevõtjate riskiprofiili. Sellised ettevõtjad on peamiselt krediidiasutused ja investeerimisühingud ([17]). Sellest tulenev riskipositsioon on alates 2008. aasta ülemaailmsest finantskriisist ja keskset kliirimist toetava G20 regulatiivse reformikava rakendamisest pidevalt suurenenud. Kliirivate liikmetena tegutsevad krediidiasutused ja investeerimisühingud mitte ainult ei rakenda kliirimiskohustust omaenda tehingute suhtes, vaid tegutsevad ka vahendajana kesksete vastaspoolte ja muude turuosaliste vahel, kes on valinud tehingute keskse kliirimise või on selleks kohustatud. Seega on kliirivate liikmete ja kesksete vastaspooltena tegutsevate krediidiasutuste ja investeerimisühingute omavaheline seotus väga oluline ning jääb eeldatavasti oluliseks ka tulevikus. Seda seotust arvesse võttes on äärmiselt oluline, et asjaomaste krediidiasutuste ja investeerimisühingute järelevalve eest vastutavad pädevad asutused oleksid täielikult ja õigeaegselt informeeritud kesksete vastaspoolte hallatavatest riskidest, ning et neil oleks võimalik jagada järelevalve valdkonnas oma eksperditeadmisi ja -vaatenurki.

Koostööd usaldatavusjärelevalve asutustega saab tõhustada kesksete vastaspoolte järelevalvekomitee tasandil. Kesksete vastaspoolte järelevalvekomitee ülesanded - eelkõige riskimudelite või tasemete oluliste muudatuste kinnitamist käsitlevate otsuste eelnõude ettevalmistamine või stressitestide koordineerimine - annavad väärtuslikku teavet kesksete vastaspoolte riskiprofiilide kohta ning võimaldavad keskseid vastaspooli põhjalikult mõista. Võttes arvesse eespool nimetatud seoseid kliirivate liikmetena tegutsevate krediidiasutuste ja investeerimisühingute ning kesksete vastaspoolte vahel, on sellised arutelud asjakohased ka riskide puhul, mis võivad krediidiasutustel ja investeerimisühingutel tekkida seoses riskipositsioonidega kesksetes vastaspooltes. Seega peaksid ELi kesksete vastaspoolte tagatisfondi kõige suuremaid sissemakseid tegeva kolme krediidiasutuse ja investeerimisühingu usaldatavusjärelevalve asutused osalema hääleõiguseta liikmetena kesksete vastaspoolte järelevalvekomitee koosolekutel. See võimaldab õigeaegselt teavitada järelevalveasutusi võimalikest riskidest, mis mõjutavad konkreetseid krediidiasutusi ja investeerimisühinguid, ning neid riske vajaduse korral järelevalve raames käsitleda. Sellised liikmed peaksid olema alalised, mitte *ad hoc* liikmed.

([14]) EKP töötajate arvutused ajavahemiku kohta 2021. aasta detsembrist kuni 2022. aasta augustini vastavalt Depository Trust & Clearing Corporationi andmetele (DTTC Warehouse Data).

([15]) Vt arvamuse CON/2017/39 punktid 6 ja 7.

([16]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkti 20 alapunkt a, millega muudetakse Euroopa turu infrastruktuuri määruse artikli 24a lõike 2 punkti d alapunkti ii.

([17]) Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 575/2013, 26. juuni 2013, krediidiasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta (ELT L 176, 27.6.2013, lk 1), artikli 4 punktid 1 ja 2.

1.4 *Ühise sektoriülese järelevalvemehhanismi väljatöötamine*

1.4.1 Koosseis

Üks ELi kesksete vastaspoolte järelevalveraamistiku põhielemente on keskendumine konkreetsetele kesksetele vastaspooltele, mis põhineb päritoluriigi kontrollil ja piiriülesel koostööl vastuvõtva asutusega asjaomases sektoris. Võttes arvesse finantsturgude integreeritust liidus ning ELi kesksete vastaspoolte märkimisväärset vastastikust sõltuvust, tuleks konkreetset kesksete vastaspoolte järelevalvet täiendada vastava liidu tasandi korraga, mis käsitleb võimalikke kogu liitu hõlmavaid kriisiolukordi ja haavatavusi. Näiteks keskse kliirimise vastastikuse sõltuvuse riskimõju hindamiseks ja aktiivse konto nõude täitmise järelevalveks on vaja anda hinnang, mis on oma olemuselt nii sektoriülene kui ka kogu liitu hõlmav.

Selles osas tervitab EKP ettepanekut koondada uude ühisesse järelevalvemehhanismi (JMM) ([18]) ELi kesksete vastaspoolte, kliirivate liikmete ja klientide järelevalvega tegelevad liidu asutused, sealhulgas ESMA, Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA), Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalve (EIOPA), komisjoni, Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (ESRN) ja EKP esindajad, sealhulgas SSMi ülesannete raames. Ühine järelevalvemehhanism peaks andma põhjaliku ülevaate kliirimise seisukohast olulistest turuarengutest liidus ning võimalikest horisontaalsetest riskidest, eelkõige riskidest, mis on seotud erinevate jurisdiktsioonide finantsturuosaliste omavahelise seotusega.

Võttes arvesse asjaolu, et ühise järelevalvemehhanismi ülesannete hulka kuulub aktiivse konto nõude täitmise järelevalve, teeb EKP ettepaneku võimaldada ühises järelevalvemehhanismis osaled ka asjaomastel keskpankadel, kes emiteerivad vääringuid, milles aktiivse konto nõudega hõlmatud tuletislepingud on nomineeritud.

1.4.2 Volitused ja suhted muude asutustega

Sisu osas nõustub EKP ettepanekuga, mille kohaselt keskendub ühine järelevalvemehhanism horisontaalsete riskide jälgimisele ja hindamisele ning asjaomastele liidu institutsioonidele esitatavale aruandlusele ning ei muuda kuidagi praegust kesksete vastaspoolte järelevalvega seotud otsustuspädevust ja korda.

Samas oleks otstarbekas selgitada ühise järelevalvemehhanismi koostoimet olemasoleva järelevalveraamistikuga. Esiteks - selleks et tagada riikide pädevate asutuste tõhus koostöö ühise järelevalvemehhanismiga teeb EKP ettepaneku konsulteerida asjaomaste riiklike pädevate asutustega Euroopa Parlamendile, nõukogule ja komisjonile esitatava ühise järelevalvemehhanismi iga-aastase aruande koostamisel tegevuse tulemuste kohta. Teiseks peaksid riiklikud pädevad asutused, kolleegiumid ja kesksete vastaspoolte järelevalvekomitee olema oma tööülesannete raames kohustatud ühise järelevalvemehhanismi tegevuse tulemusi läbi vaatama ja arvesse võtma, kui ühise järelevalvemehhanismi järeldused on seotud konkreetse keskse vastaspoole tegevuse, riskiprofiili või riskijuhtimisega, et toetada ühise järelevalvemehhanismi aruannete tulemuslikke järelmeetmeid.

Lisaks tuleks laiendada kavandatavat ühise järelevalvemehhanismi kontsentratsiooniriskide jälgimise ülesande ulatust. EKP arusaama kohaselt keskendutakse selle ülesande raames praegu selliste konsentratsiooniriskide tuvastamisele, mis on seotud samadele teenuseosutajatele tuginemisega. Kavandatav määrus ei hõlma selgelt ja piisavalt täiendavaid kontsentratsiooniriski kriitilisi aspekte. Esiteks võib kontsentratsioonirisk tekkida juhul, kui ühel kliendil on olulised riskipositsioonid ühe keskse vastaspoole suhtes selle keskse vastaspoole erinevate kliirivate liikmete kasutamise kaudu, ilma et see mõjutaks samas keskses vastaspooles kliiritavate toodete liike. Selline risk võib põhimõtteliselt hõlmata mitut keskset vastaspoolt, olenemata asjaolust, et sellist kontsentratsiooniriski tuleks analüüsida iga keskse vastaspoole tasandil. Teiseks võib kontsentratsioonirisk tekkida juhul, kui turuosalisel on märkimisväärsed riskipositsioonid nii reguleeritud kui ka börsiväliselt kaubeldavate toodete turul. Selline risk võib süveneda, kui sama või sarnane toode või tugevas korrelatsioonis toode kliiritakse rohkem kui ühes keskses vastaspooles. Eelnimetatud kontsentratsiooniriski vormid on praegu nii ametiasutustele kui ka turuosalistele vähem märgatavad, kuid võimalikud tagajärjed võivad olla märkimisväärsed. Nagu hiljutiste kriiside ajal rõhutatud, võisid just sellised riskid põhjustada märkimisväärset ohtu ELi kesksete vastaspoolte ja turuosaliste turvalisusele ja usaldusväärsusele ning finantsstabiilsusele laiemalt. Seetõttu teeb EKP ettepaneku tõhustada kavandatavas määruses ühise järelevalvemehhanismi järelevalvetegevust, tagades kontsentratsiooniriski ulatuslikuma jälgimise kliirimise kontekstis.

([18]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkt 18, millega lisatakse Euroopa turu infrastruktuuri määrusesse uus artikkel 23c.

Lisaks teeb EKP ühise järelevalvemehhanismi uudsust silmas pidades ettepaneku võimaldada ühisele järelevalvemehhanismile suurem paindlikkus seoses töö võimaliku ulatusega. Selleks tuleks lisada säte, mis võimaldab asjakohastel juhtudel kahe või enama ühise järelevalvemehhanismi liikme kokkuleppel kasutada ühise järelevalvemehhanismi raamistikku alusena sektoriüleste analüüside koostamiseks täiendavatel liiduülestel ja sektoriülestel keskse kliirimisega seotud ühist huvi pakkuvatel teemadel.

1.5 *Tunnustatud kolmandate riikide kesksete vastaspoolte järelevalve*

Üldiselt toetab EKP muudatusi, millega luuakse kolmandate riikide kesksete vastaspoolte tunnustamise protsessis suurem proportsionaalsus; samuti muudatusi, millega tagatakse, et ESMA saab teise taseme kolmandate riikide kesksetelt vastaspooltelt kogu vajaliku teabe oma järelevalvetegevuse läbiviimiseks.

EKP soovitab täpsustada emiteeriva keskpangaga konsulteerimise ulatust seoses teise taseme kolmandate riikide kesksete vastaspoolte järelevalvetegevuse ja -menetlustega. Praegu on konsultatsioonide ulatus piiratud sellega, kas keskne vastaspool vastab emiteeriva keskpanga seisukohast viie asjakohase valdkonda nõuetele: võimendustagatised, likviidsusriski kontrollimine, tagatis, arveldus ja koostalitluskokkulepped ([19]). Praktikas võib ESMA teatavate sätete kohaselt ([20]) vastu võtta ametlikke otsuseid kesksete vastaspoolte nõuetele vastavuse kohta nendes valdkondades; samuti võivad ESMA ja kesksete vastaspoolte järelevalvekomitee viia läbi teatavaid järelevalvealaseid hindamisi ja menetlusi. Lisaks on võimendustagatise nõuded ette nähtud Euroopa turu infrastruktuuri määruse teatavates sätetes ([21]). Oluline on konsulteerida emiteerivate keskpankadega selliste otsuste puhul, mis käsitlevad mudelite läbivaatamist, stressitestimist ja järeltestimist mudelite ja parameetrite kinnitamiseks, mille keskne vastaspool on kasutusele võtnud oma võimendustagatise nõuete, tagatisfondi sissemaksete, tagatisnõuete ja muude Euroopa turu infrastruktuuri määruse kohaste riskiohjemeetmete arvutamiseks ([22]). Seetõttu soovitab EKP keskenduda emiteerivate keskpankadega konsulteerimisel jätkuvalt eelnimetatud viiele valdkonnale, kuid täpsustada ESMA õigusaktide liike, mille puhul tuleks emiteerivate keskpankadega konsulteerida (nt järelevalvealased hinnangud). Lisaks peaks konsulteerimise kohustus hõlmama kõiki asjakohaseid Euroopa turu infrastruktuuri määruse sätteid, millega antakse ESMA-le õigus võtta vastu otsus või viia läbi järelevalvealane hindamine nendes valdkondades.

2. ***Usaldatavusnõuete ajakohastamine***

2.1 *Keskse vastaspoole nõuete muutmine*

2.1.1 Osalemise ja eraldatusega seotud nõuded

EKP toetab ettepanekut muuta kesksete vastaspoolte liikmeks saamise nõudeid. Finantssektoriväliste vastaspoolte keskse kliirimisega seotud eripärad on väga oluline teema, eriti arvestades hiljutisi kogemusi, mis on seotud turu erakordselt suurest volatiilsusest tulenevate lisatagatise nõuetega. Seetõttu peaksid kesksed vastaspooled hoolikalt hindama finantssektoriväliste vastaspoolte konkreetset likviidsusprofiili enne otseliikmeks vastuvõtmist. Kesksed vastaspooled peaksid eelkõige kontrollima, kas finantssektorivälised vastaspooled suudavad õigeaegselt täita võimalikke rangemaid võimendustagatise nõudeid või tagatisfondi sissemaksete nõudeid ka halvenenud turutingimustes. Lisaks oleks õiguskindluse huvides vaja täpsustada Euroopa turu infrastruktuuri määrusega ([23]) kehtestatud finantssektoriväliste vastaspoolte kliirivaks liikmeks vastuvõtmise tingimuste koosmõju Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 98/26/EÜ ([24]) tuleneva nõudega, mille kohaselt tuleb süsteemiks määratud kesksest vastaspoolest teavitada. Sellega seoses teeb EKP ettepaneku täpsustada asjaomases regulatiivsete tehniliste standardite eelnõus ([25]) finantssektoriväliste vastaspoolte liikmeks võtmise kriteeriume. Samuti teeb EKP ettepaneku lisada EKPSi liikmed nende asutuste loetellu, kellega ESMA peaks kõnealuse regulatiivsete tehniliste standardite eelnõu väljatöötamisel konsulteerima.

([19]) Vt Euroopa turu infrastruktuuri määruse artiklid 41, 44, 46, 50 ja 54.
([20]) Vt Euroopa turu infrastruktuuri määruse artikli 25 lõige 2b ja artikli 25b lõige 1.
([21]) Vt Euroopa turu infrastruktuuri määruse artiklid 41 ja 49.
([22]) Vt Euroopa turu infrastruktuuri määruse artikkel 49; vt arvamuse CON/2017/39 punkt 2.3.
([23]) Vt Euroopa turu infrastruktuuri määruse artikli 17 lõige 4.
([24]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 98/26/EÜ, 19. mai 1998, arvelduse lõplikkuse kohta makse- ja väärtpaberiarveldussüsteemides (EÜT L 166, 11.6.1998, lk 45).
([25]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkti 29 alapunkt c, millega lisatakse uus lõige Euroopa turu infrastruktuuri määruse artiklile 37.

Lõpetuseks teeb EKP ettepaneku täpsustada, et kesksetele vastaspooltele teises keskses vastaspooles osalemise keeld ([26]) ei mõjuta kehtivate koostalitluskokkuleppeid käsitlevate sätete kohaldamist, millega tagatakse kesksete vastaspoolte vaheliste kliirimisteenuste asjakohane riskiraamistik ([27]).

2.1.2 Võimendustagatise ja läbipaistvusega seotud nõuded

EKP toetab võimalust kasutada käesolevat õigusaktide läbivaatamist selleks, et teha järeldusi seoses hiljutiste erakordselt suure turu volatiilsuse perioodidega, mis näitasid, et võimendustagatise andmise tavasid on võimalik tõhustada. Baseli pangajärelevalve komitee (BCBS), Rahvusvaheliste Arvelduste Panga makse- ja turuinfrastruktuuri komitee (CPMI) ning Rahvusvahelise Väärtpaberijärelevalve Organisatsiooni (IOSCO) hiljutises aruandes ([28]) tuvastati täiendavat analüüsi vajavad valdkonnad, eelkõige kesksete vastaspoolte võimendustagatise mudelite reageerimisvõime ja läbipaistvus ning variatsioonitagatise tavad. Täiendava analüüsi tulemusena võib oodata rahvusvahelisi soovitusi kesksete vastaspoolte võimendustagatise määramise tavade, meetodite ja mudelite kohta.

Seda arvesse võttes toetab EKP kavandatavaid muudatusi seoses võimendustagatise nõuetega. Päevasiseste lisatagatise nõuete ülekandmine ([29]) aitaks suunata likviidsust tagasi kliirivatele liikmetele. Samas ei pruugi selline tava olla praktiline, seda nii kesksete vastaspoolte kui ka kliirivate liikmete ja nende klientide seisukohast. Praegu võivad mõned kesksed vastaspooled kombineerida päevasiseseid variatsioone alustamise tagatise nõuetega. See tähendab sageli seda, et kliirivad liikmed ja nende kliendid võivad otsustada tagada päevasisesed lisatagatise nõuded mitterahalise tagatisega või muus vääringus kui vääring, milles toode on nomineeritud. Kui kesksed vastaspooled hakkavad kasutama variatsioonitagatisi, võib kaduda paindlikkus tagatise poolel, kuna päevasiseste nõuete puhul tuleks variatsioonitagatis eraldada alustamise tagatisest. Lisaks aktsepteeritakse variatsioonitagatise kõlbliku kattena tõenäoliselt ainult raha (st toote vääringut). Seega, nagu kavandatud määruses on ette nähtud ([30]), peaks variatsioonitagatiste ülekandmine jääma võimaluseks, mida keskne vastaspool võib kaaluda ja parimal võimalikul viisil kasutada pärast kõikide plusside ja miinuste hindamist ning kliirivate liikmete ja nende klientidega konsulteerimist. See ei mõjuta võimalikke rahvusvahelise töö tulemusena välja töötatavaid soovitusi, mida saaks lõpuks kajastada võimendustagatise nõudeid käsitlevas regulatiivsete tehniliste standardite eelnõus ([31]).

Võimendustagatiste läbipaistvuse ja avalikustamise osas toetab EKP kindlalt kliirivate liikmete ja oma klientide nimel tehinguid kliirivate klientide (st klientidele kliirimisteenuse osutajate) kohustuste laiendamist. Lisaks oleks otstarbekas volitada ESMAt ([32]) töötama koostöös EBA ja EKPSi liikmetega välja regulatiivsete tehniliste standardite eelnõu kesksete vastaspoolte ja klientidele kliirimisteenuse osutajate suhtes kohaldatavate läbipaistvusnõuete kohta. Regulatiivsete tehniliste standardite eelnõu parandaks märkimisväärselt standardimist ja avalikustatava teabe kvaliteeti. Läbipaistvuse ja avalikustamise osas tagaks see ka tõhusa koostoime kesksete vastaspoolte ja klientidele kliirimisteenuse osutajate kohustuste vahel. Lõppastmes võiks selline regulatiivsete tehniliste standardite eelnõu võtta hilisemas etapis ja asjakohases ulatuses arvesse BCBS-CPMI-IOSCO egiidi all tehtava rahvusvahelise töö tulemusi ([33]) seoses võimendustagatiste läbipaistvusega.

([26]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkti 29 alapunkt a, millega muudetakse Euroopa turu infrastruktuuri määruse artikli 37 lõiget 1.
([27]) Vt Euroopa turu infrastruktuuri määruse V jaotis.
([28]) Vt „Review of margining practices“, BCBS, CPMI ja IOSCO, september 2022. Avaldatud Rahvusvaheliste Arvelduste Panga veebilehel www.bis.org.
([29]) Päevasiseste lisatagatise nõuete ülekandmine võib puudutada ainult variatsioonitagatisi ehk saadud või makstud tagatisi, mis kajastavad turuhinna tegelikust muutusest tulenevat praegust riski (vt komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 153/2013, 19. detsember 2012, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 seoses regulatiivsete tehniliste standarditega, mis käsitlevad kesksete vastaspoolte suhtes kohaldatavaid nõudeid, (ELT L 52, 23.2.2013, lk 41), artikli 1 punktid 4 ja 6).
([30]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkt 31, millega muudetakse Euroopa turu infrastruktuuri määruse artikli 41 lõiget 3.
([31]) Vt Euroopa turu infrastruktuuri määruse artikkel 41.
([32]) Selleks tuleks kavandatavale määrusele lisada uus artikkel, millega lisatakse Euroopa turu infrastruktuuri määruse artiklile 38 uus lõige 9.
([33]) Vt „Review of margining practices“, BCBS, CPMI ja IOSCO, september 2022. Avaldatud Rahvusvaheliste Arvelduste Panga veebilehel www.bis.org.

2.1.3 Tagatisega seotud nõuded

Üldiselt on otstarbekas lubada kesksetel vastaspooltel aktsepteerida tagatisena riiklikke tagatisi ja riiklikke pangagarantiisid. EKP tunnustab liidu regulatiivseid jõupingutusi, mille eesmärk on leevendada erakordset likviidsussurvet, mis tuleneb hiljutistest ennenägematutest turukõikumistest. Kahtluste vältimiseks ning seoses sellega, et kavandatavas määruses ei käsitleta kommertspankade garantiide eripära, rõhutab EKP, et EKP ei toeta kommertspankade tagamata garantiide alalist aktsepteerimist kõlbliku tagatisena ([34]). Kommertspankade tagamata garantiide aktsepteerimine peaks jääma ajutiseks regulatiivseks meetmeks, mida kohaldatakse üksnes finantssektoriväliste vastaspoolte suhtes. Kommertspankade tagamata garantiide alalise aktsepteerimise võimalus kujutaks endast regulatiivse riskitaluvuse struktuurset muutust, mis läheks kaugemale eesmärgist käsitleda mittepangast finantsasutuste erakordset likviidsussurvet. Lisaks hoiatab EKP võimaluse eest lubada kesksetel vastaspooltel aktsepteerida kommertspankade tagatisi kõikidelt kliirivatelt liikmetelt, sealhulgas finantsasutustelt ehk mitte ainult finantssektorivälistelt vastaspooltelt, nagu praegu.

Lõpetuseks teeb EKP ettepaneku laiendada kommertspankade garantiide tagatisena aktsepteerimise tingimusi käsitlevate ESMA regulatiivsete tehniliste standardite kohaldamisala selliselt, et need hõlmaksid riiklikke tagatisi ja riiklikke pangagarantiisid. See võimaldaks ESMA-l täpsustada tagatisnõudeid seoses riigigarantiide ja riiklike pangagarantiidega.

2.1.4 Aruandluskohustus

EKP toetab kindlalt ettepanekut kaotada aruandlusnõuete erand finantssektoriväliseid vastaspooli hõlmavatele konsolideerimisgrupi sisetehingutele ([35]). Seoses selle erandi kehtestamisega 2017. aastal on EKP tuvastanud mitmeid negatiivseid mõjusid, nii Euroopa turu infrastruktuuri määruse alusel esitatavate andmete kvaliteedile ja kasutatavusele kui ka ametiasutuste suutlikkusele jälgida finantsstabiilsust finantsturgude teatavates valdkondades ([36]). Need järelmid on endiselt asjakohased. Näiteks andmete puudumine teatavate konsolideerimisgrupi sisetehingute kohta takistas EKP-l täita oma finantsstabiilsusega seotud ülesandeid 2022. aasta energiaturgude ebastabiilsuse ajal. Mittefinantsettevõtete tegevus moodustab väga suure osa energiatuletisinstrumentide turgudest. Seetõttu tekitas andmete puudumine vähemalt ühe finantssektorivälise vastaspoole konsolideerimisgrupi sisetehingute kohta olulise lünga EKP suutlikkuses jälgida asjaomast tuletisinstrumentide turgude segmenti. Üldisemalt moodustavad konsolideerimisgrupi sisetehingud kaubatuletisinstrumentide turgudel olulise osa turuosaliste vahelistest kahepoolsetest riskipositsioonidest ning nende tuvastamine võib näidata mõnede suurte konglomeraatide tähtsust finantsstabiilsuse seisukohast. Kuigi hiljutine ebastabiilsus mõjutas peamiselt energiakaupade tuletisinstrumente, ei ole järgmiste kriiside olemust võimalik prognoosida. Üldiselt võib kõikehõlmava turuülevaate puudumine takistada ka pädevate asutuste tõhusat järelevalvet kiiresti muutuva turudünaamika üle. Selles osas on oluline märkida, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 2015/2365 ([37]) ei sätesta sarnast erandit grupisiseste repotehingute, väärtpaberite kaudu finantseerimise ja võimenduslaenu tehingute aruandlusele. Finantssektoriväliseid vastaspooli hõlmavate konsolideerimisgrupi sisetehingute erandi väljajätmine Euroopa turu infrastruktuuri määruse aruandlusnõuetest on oluline meede kõikehõlmava turuülevaate kujundamiseks ning vastavate määruste vahelise kooskõla saavutamiseks.

([34]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkti 33 alapunkt a, millega muudetakse Euroopa turu infrastruktuuri määruse artikli 46 lõiget 1.

([35]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkti 5 alapunkt a.

([36]) Vt Euroopa Keskpanga arvamuse CON/2017/42, 11. oktoober 2017, seoses ettepanekuga Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, millega muudetakse määrust (EL) nr 648/2012 seoses kliirimiskohustuse, kliirimiskohustuse peatamise, aruandluse nõuete, keskse vastaspoole kaudu kliirimata börsiväliste tuletislepingute riskimaandamismeetmete, kauplemisteabehoidlate registreerimise ja järelevalve ning kauplemisteabehoidlate nõuetega, punktid 2.2.1 kuni 2.2.3 (ELT C 385, 15.11.2017, lk 10).

([37]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 2015/2365, 25. november 2015, mis käsitleb väärtpaberite kaudu finantseerimise tehingute ja uuesti kasutamise läbipaistvust ning millega muudetakse määrust (EL) nr 648/2012 (ELT L 337, 23.12.2015, lk 1).

2.1.5 Likviidsusvajaduse hindamine

EKP peab oluliseks, et kesksed vastaspooled jälgiksid igapäevaselt oma riskipositsioone liidu kõige olulisemate vääringute suhtes, et likviidsusriski paremini juhtida, ning esitaksid oma pädevatele asutustele asjakohase aruande iga asjaomase liidu väärингu kohta. Seda tuleks kajastada ka kavandatavas määruses, et tagada suurimate maksekohustuste hindamine kõikide väärингute osas tervikuna ning kliiritud finantsinstrumentide kõikide olulisemate liidu väärингute osas eraldi.

2.2 *Mõju krediidiasutuste usaldatavusjärelevalvele*

2.2.1 Konsolideerimisgrupi sisetehingute nõuetest vabastamine

Kavandatava määrusega muudetakse praegu kohaldatavat raamistikku, millega vabastatakse konsolideerimisgrupi sisetehingud kliiringukohustusest ja võimendustagatise nõuetest ([38]) ning krediidiväärtuse korrigeerimise riski omavahendite nõudest ([39]). Kavandatavad muudatused hõlmavad kolmandate riikide samaväärsuse hindamise raamistikku, mis on nende vabastuste eeltingimus. Euroopa turu infrastruktuuri määruses kavatsetakse asendada praegune samaväärsuse hindamise raamistik lihtsustatud raamistikuga. Vabastuste suhtes tuleks kohaldada tingimusi, mis tagavad, et see muutus ei kahjustaks krediidiasutuste ja investeerimisühingute turvalisust ja usaldusväärsust, aga ka finantssüsteemi stabiilsust laiemalt. Selles osas on EKP-l mitmeid märkuseid.

Esiteks - selleks et vabastada konsolideerimisgrupi sisetehingud kliirimise ja võimendustagatise nõuetest, ei piisa asjaomase kolmanda riigi raamistiku eelneva hindamise piiramisest üksnes rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise aspektidega. EKP on kindlal seisukohal, et enne krediidiasutuste ja investeerimisühingute nõuetest vabastamist tuleks hinnata mitmeid erinevaid aspekte, eelkõige kõnealuse kolmanda riigi õigus- ja järelevalveraamistiku samaväärsust Euroopa turu infrastruktuuri määruse laiema kohaldamisalaga. Hindamine peaks muu hulgas hõlmama börsiväliste tehingute riskiohjemeetodite põhinõudeid, nagu on sätestatud kehtivas Euroopa turu infrastruktuuri määruse raamistikus ([40]). EKP toetab põhjalikumat samaväärsuse hindamist, sest see annab kindluse, et kolmandates riikides asuvate vastaspoolte suhtes kohaldatakse usaldusväärset õigus- ja järelevalveraamistikku ning et liidu vastaspooled ei kanna selliste vastaspooltega tehinguid tehes põhjendamatuid riske. Kavandatava määruse kohaselt võib komisjon viia läbi kolmanda riigi raamistiku põhjalikuma hindamise, mis võib hõlmata ka eelnimetatud aspekte. Asjaomase hindamise läbiviimine ei tohiks siiski olla kaalutlusõiguse alusel võetav meede. Pigem tuleks hindamine läbi viia ja lõpetada enne liidu vastaspooltele eelnimetatud vabastuse võimaldamist. Vastasel juhul kannavad liidu vastaspooled märkimisväärseid riske, mis tulenevad mahukate konsolideerimisgrupi sisetehingute sõlmimisest või säilitamisest vastaspooltega, kelle suhtes ei pruugita kohaldada asjakohaseid regulatiivseid nõudeid ja/või piisavat järelevalvet. Seetõttu leiab EKP, et kavandatava lihtsustatud raamistiku asemel tuleks säilitada praegu kohaldatav samaväärsusraamistik.

Teiseks mõjutab kavandatav määrus otseselt määruses (EL) nr 575/2013 sätestatud krediidiväärtuse korrigeerimise riski kapitalinõuete kohaldamist. Krediidiväärtuse korrigeerimise risk tuleneb tuletisinstrumentide tehingu vastaspoole intressimarginaali muutustest seoses krediidikvaliteedi muutustega. Korrigeerimine toimub siis, kui liidu vastaspool sõlmib tuletistehingu teise vastaspoolega, sealhulgas samasse konsolideerimisgruppi kuuluva vastaspoolega. Üks levinumaid põhjusi, miks liidu vastaspooled võtavad sellise grupisisese riskipositsiooni, on toetada kompensatsioonitehingute kirjendamistavasid. EKP on varem rõhutanud ([41]), et usaldatavusriskid võivad tuleneda teatavatest rahvusvahelistes konsolideerimisgruppides kasutatavatest kirjendamistavadest, eelkõige kompensatsioonitehingute kirjendamistavadest. Sõltumata sellest, kas konsolideerimisgrupi sisetehing, millest krediidiväärtuse korrigeerimise risk tuleneb, toetab kompensatsioonitehingute kirjendamistavasid või mitte, on sellest tuleneval krediidiväärtuse korrigeerimise riskil negatiivne mõju liidu vastaspoole riskiprofiilile. Seega peab liidu vastaspooltel olema asjakohane kord ja töötajad, et asjaomast riski nõuetekohaselt maandada ning selle katmiseks regulatiivset kapitali hoida, välja arvatud juhul, kui kohaldatakse määruses (EL) nr 575/2013 ([42]) ette nähtud vabastust. Seda vabastust tuleks kohaldada üksnes liidu vastaspooltele ning tingimusel, et vastaspoole

([38]) Vt Euroopa turu infrastruktuuri määruse artiklid 4 ja 11.
([39]) Vt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 382 lõige 4.
([40]) Vt Euroopa turu infrastruktuuri määruse artikkel 11.
([41]) Vt „Supervisory expectations on booking models“, EKP, august 2018, avaldatud EKP pangandusjärelevalve veebilehel www.bankingsupervision.europa.eu.
([42]) Vt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 382 lõike 4 punkt b.

asukohaks oleva kolmanda riigi samaväärsuse hindamine hõlmab kõiki kolmanda riigi eeskirjade asjakohaseid usaldatavusnõudeid ning käsitleb konkreetselt krediidiväärtuse korrigeerimise riski terviklikul viisil. Seetõttu toetab EKP kavandatavasse määrusesse kolmandate riikide samaväärsuse hindamise volituse lisamist ([43]), kuid teeb ettepaneku suunata see asjaomase kolmanda riigi usaldatavus- ja järelevalvenõuetele. EKP toetab määruses (EL) nr 575/2013 sätestatud volitusi. Konkreetne samaväärsust kinnitav otsus konsolideerimisgrupi sisetehingutele määruse (EL) nr 575/2013 kohase vabastuse kohaldamiseks oleks sobivam, kuna see võimaldaks hindamisel keskenduda krediidiväärtuse korrigeerimise riskile. Tulemus oleks praeguse olukorraga võrreldes mõistlikum, seda ka pärast EBA selgitusi ([44]), mida EKP toetab.

Lõpetuseks - sõltumata samaväärsuse hindamise suhtes kohaldatavast raamistikust on EKP vastu sellele, et kolmandate riikide sobivuse hindamine määratakse usaldatavusjärelevalve asutusele, isegi juhul kui see on ajutine, nagu kavandatav määrus ette näeb. EKP on seisukohal, et institutsioonilisest seisukohast on just komisjonil kõige paremad võimalused kolmandate riikide õigusraamistike samaväärsuse hindamiseks, mis nõuab põhjaliku ülevaate kujundamist kolmandate riikide õigus- ja järelevalveraamistikust, ning selle ülevaate ajakohasena hoidmist. See on kooskõlas kehtiva liidu finantsteenuste raamistikuga, mille kohaselt hindab samaväärsust tavaliselt komisjon, vahel ka Euroopa järelevalveasutuste tehniliste nõuannete põhjal ([45]).

2.2.2 Mudelite järelevalvelise kinnitamise kaotamine

Nagu hiljutiste kriiside ajal täheldatud, võivad keskselt kliirimata börsivälised tehingud põhjustada märkimisväärseid riske, mis mõjutavad nii asjaomaseid tehinguid tegevate vastaspoolte turvalisust ja usaldusväärsust kui ka finantsstabiilsust laiemalt. Neid riske süvendab asjaolu, et keskselt kliirimata börsiväliste tehingute maht on suur ja jääb ka edaspidi suureks, sõltumata kliirimiskohustuse järkjärgulisest rakendamisest pärast G20 regulatiivseid reforme. Seega on äärmiselt oluline, et finantssektori vastaspooled kohaldaksid Euroopa turu infrastruktuuri määruses osutatud riskijuhtimismeetmeid ([46]), mis on tehniliselt usaldusväärsed ja sobivad asjaomastest tehingutest tuleneva riski maandamise eesmärgi saavutamiseks. Need meetmed võivad hõlmata alustamise tagatise arvutamise mudelite kasutamist. Seetõttu toetab EKP liidu vastaspoolte järelevalvenõuete täpsustamist seoses alustamise tagatise mudelitega ([47]). Selles osas toetaks EKP suuremat proportsionaalsust ja paindlikkust, näiteks mudelite kasutamise võimalust vastaspoolte äranägemisel ning ametliku kinnitamismenetluse asendamist pädevate asutuste üldise vastuväidete esitamise õigusega. Pädevatel asutustel oleks õigus võtta meetmeid, et tagada nende mudelite piisav töökindlus. EKP teeb ettepaneku, et vastaspooled (eelkõige krediidiasutused) esitaksid oma pädevatele asutustele piisavalt teavet riskijuhtimismeetmete kohta, sealhulgas teavet alustamise tagatise arvutamiseks kasutatavate mudelite toimimise kohta. Praeguses õigusraamistikus ei ole teave alustamise tagatise mudelite toimimise kohta usaldatavusnõuete seisukohast sobivas vormis kättesaadav. Kui see teave esitataks pädevatele asutustele, oleks neil võimalik riskijuhtimismeetmeid (sealhulgas alustamise tagatise mudeleid) hinnata ning kaaluda vajadust kohaldada asjakohaseid järelevalvemeetmeid, et tagada riskijuhtimismeetmete usaldusväärsus. Lähendamise huvides soovitab EKP määratleda need küsimused pigem regulatiivsete tehniliste standardite eelnõu kui suunistega.

Lisaks pädevate asutuste üksikasjalikumatele teabenõuetele oleks otstarbekas anda turuosalistele juurdepääs põhiteabele nende enda riskijuhtimismeetmete kohta, sealhulgas eelnimetatud alustamise tagatise mudelite kohta. See tagaks vastaspoolte keskselt kliirimata börsiväliste tehingute riskijuhtimise läbipaistvuse ning hõlbustaks turuosaliste kasutatud lähenemisviisi hindamist. Seetõttu teeb EKP ettepaneku kehtestada nõue avalikustada kõrgetasemeline teave alustamise tagatise mudelite kasutamise kohta Euroopa turu infrastruktuuri määruse raamistikus.

([43]) Vt kavandatava määruse artikkel 2.
([44]) Vt „Question & Answer 2022_6495“, EBA, september 2022, avaldatud EBA veebilehel www.eba.europa.eu.
([45]) Vt komisjoni talituste töödokument „EU equivalence decisions in financial services policy: an assessment“, SWD(2017) 102 final.
([46]) Vt Euroopa turu infrastruktuuri määruse artikli 11 lõige 3.
([47]) Vt arvamuse CON/2017/42 punkt 4.1.

3. ***Järelevalveasutuste heakskiitmismenetluse lihtsustamine ja kiirendamine***

3.1 *Tegevusloa andmise ja teenuste laiendamise kord*

EKP toetab ettepanekut ühtlustada kesksetele vastaspooltele tegevusloa andmise ning tegevuste ja teenuste laiendamise korda, et suurendada ELi kesksete vastaspoolte suutlikkust reageerida õigeaegselt uutele turuarengutele ([48]).

Eelkõige tervitab EKP asjaolu, et kesksete vastaspoolte taotluste jaoks nõutavate dokumentide vorm ja sisu ([49]) tuleks kindlaks määrata regulatiivsete tehniliste standardite eelnõus, mille ESMA töötab välja tihedas koostöös EKPSiga. Vastavate järelevalvenõuete täpsustamine suurendab kesksete vastaspoolte läbipaistvust ja prognoositavust ning aitab märkimisväärselt kiirendada järelevalvealase heakskiitmise protsessi.

Samuti toetab EKP ettepanekut, mille kohaselt oleks ESMA-l keskne andmebaas ([50]), millele kesksete vastaspoolte pädevatel asutustel, ESMA-l ja kolleegiumide liikmetel on juurdepääs ning kuhu keskne vastaspool esitab kõik tegevusloa taotlused ([51]), teenuste ja tegevuste laiendamise taotlused ([52]) ning teabe oluliste muudatuste kohta riskimudelites ja parameetrites ([53]). See hõlbustab kõikide asjaomaste pädevate asutuste kaasamist vastavatesse hindamisprotsessidesse.

EKP avaldab toetust ka sellele, et taotluse täielikkuse hindamise lõpuleviimiseks kehtestatakse kindel ajakava. See on oluline, et vähendada ebaselgust ja viivitusi ning ELi kesksete vastaspoolte paindlikkuse ja konkurentsivõimega seotud riske. EKP avaldab siiski muret seoses asjaoluga, et pädevale asutusele keskse vastaspoole taotluse täielikkuse kinnitamiseks kavandatav kahe tööpäeva pikkune tähtaeg ([54]) on liiga lühike. Tagamaks et pädev asutus saaks mis tahes asjaoludel läbi viia põhjaliku hindamise, soovitab EKP pikendada asjaomast tähtaega kümne tööpäevani. Vastasel korral ei pruugi olla võimalik välistada taotluste ebamõistliku tagasilükkamise ohtu, kui erandolukorras ei ole riigi pädeval asutusel võimalik kahe päeva jooksul kinnitada, et kõik nõutavad dokumendid on esitatud.

Selleks et saaks ära kasutada riikliku pädeva asutuse poolt järelevalvetegevuse käigus kogutud teadmisi keskse vastaspoole kohta ning toetada hindamisprotsessi käigus tõhusat dialoogi riikliku pädeva asutuse, ESMA ja kolleegiumi vahel, soovitab EKP anda kolleegiumile piisavalt aega hindamise lõpuleviimiseks, võttes arvesse riikliku pädeva asutuse hinnangu kavandit ja ESMA arvamuse eelnõu. Riiklik pädev asutus ja ESMA peaksid jagama oma hinnangute kavandeid kolleegiumiga 30 tööpäeva jooksul. EKP teeb ettepaneku anda seejärel kõikidele sidusrühmadele – riiklikele pädevatele asutustele, ESMA-le ja kolleegiumile – 20 täiendavat tööpäeva oma hinnangute lõpuleviimiseks.

3.2 *Vastuväidete esitamiseta menetlus väheoluliste muudatuste korral*

EKP toetab ettepanekut kehtestada uus vastuväidete esitamiseta menetlus, et rahuldada taotlus laiendada tegevust või teenuseid väheoluliste teenuste muudatuste korral ([55]). See tagaks, et järelevalve põhjalikkus on proportsionaalne uuest tegevusest või teenusest tulenevate finantsriskidega ning et vastavad heakskiitmisprotsessid toetavad liidu dünaamilist keskset kliirimiskeskkonda. Samas tuleks säilitada asjakohased kaitsemeetmed järelevalvealaseks kontrolliks.

([48]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punktid 9, 10 ja 11.
([49]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punktid 9 ja 10.
([50]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkt 11.
([51]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkt 9.
([52]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkt 10.
([53]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkt 34.
([54]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punktid 9 ja 10.
([55]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkt 12, millega lisatakse Euroopa turu infrastruktuuri määrusesse uus artikkel 17a.

Kavandatava määrusega ette nähtavad ühised kriteeriumid kliirimisteenuse või tegevuse muutmise väheolulise mõju kohta on olulised selleks, et edendada järelevalvealaste lähenemisviiside üldist läbipaistvust ja järjepidevust. Samas oleksid need kriteeriumid siiski liiga kõrgetasemelised, et hõlmata kõiki asjakohaseid tegureid. Seetõttu leiab EKP, et kavandatavad lisatingimused, mille alusel määratakse kindlaks, millal võib kohaldada vastuväidete esitamiseta menetlust ([56]), tuleks viia kooskõlla ESMA-le antava volitusega töötada tihedas koostöös EKPSiga välja üksikasjalikumad suunised, mis põhinevad regulatiivsete tehniliste standardite eelnõul. Sellised täiendavad tehnilised suunised oleksid ka lihtsamini kohandatavad, võttes arvesse, et vastuväidete esitamiseta menetlus oleks täiesti uus menetlus, mida võib olla vaja kohandada vastavalt selle praktilisel kohaldamisel saadud kogemustele.

Sellest tulenevalt on EKP seisukohal, et vastuväidete esitamiseta menetluse kasutamist juhtudel, kui olemasolevatele teenustele lisatakse uus vääring, ei tuleks käsitleda kavandatavas määruses endas, vaid üksnes ESMA välja töötatud regulatiivsete tehniliste standardite eelnõus, võttes arvesse, et riski mõju sõltub sellistest üksikasjadest nagu prognoositud kliirimisväärtuse suurus ja eeldatav vajadus uue likviidsusriski juhtimise või arvelduskorra järele. Selleks et kõikidel vastuväidete esitamiseta menetluses osalevatel ametiasutustel (vt punkt 1.1.2) oleks piisavalt aega sisulise hindamise läbiviimiseks, teeb EKP ettepaneku pikendada asjaomast tähtaega 10 tööpäevalt 20 tööpäevale.

Lõpetuseks ei tohiks ELi kesksel vastaspoolel lubada alustada uut tegevust või uue teenuse pakkumist enne järelevalvealase vastuväidete esitamiseta menetluse lõpule viimist, et vältida põhjendamatut riskide võtmist keskse vastaspoole poolt vahepealsel perioodil. ELi keskne vastaspool ei olekski tõenäoliselt huvitatud uue tegevuse alustamisest või uue teenuse pakkumisest ilma järelevalveasutuse kinnituseta, et sellise teenuse või tegevusega võib jätkata ka tulevikus.

4. *Kolmandate riikide kesksete vastaspooltega seotud ülemääraste riskipositsioonide vähendamine*

4.1 *Aktiivne konto*

4.1.1 Aktiivse konto nõue

Kavandatava määrusega kehtestatakse nõue, mille kohaselt peavad finantssektori vastaspooled ja finantssektorivälised vastaspooled, kelle suhtes kohaldatakse kliirimiskohustust, kliirima tegevusloa saanud ELi keskses vastaspooles osa oma riskipositsioonidest seoses teenustega, mida pakuvad kolmandate riikide kesksed vastaspooled ja mis on määratletud kui süsteemselt olulised. Samuti nähakse ette, et ESMA kalibreerib koostöös EBA, EIOPA ja ESRNiga pärast EKPSiga konsulteerimist regulatiivsete tehniliste standardite eelnõuga kliirimistegevuse taset ELi kesksete vastaspoolte aktiivsetel kontodel. Kalibreerimine peaks tagama, et ELi kesksete vastaspooltega seotud riskipositsioonide kavandatava ümberpaigutamise tõttu ei määratleta asjaomaseid teenuseid enam süsteemselt olulistena selles osas, mis jääb asjaomase kolmanda riigi kesksele vastaspoolele.

EKP nõustub seisukohaga, et ülemäärane riskipositsioon ja liigne tuginemine kolmandate riikide kesksetele vastaspooltele kujutab endast ohtu liidu finantsstabiilsusele, millega tuleb tegeleda, vähendades selliseid riskipositsioone kõikide kliirimisteenuste puhul, mis on määratletud kui süsteemselt olulised. Seetõttu avaldab EKP tugevat toetust meetmele, mis peaks tagama tasakaalu liidu süsteemsete ja finantsstabiilsuse riskide piiramise ning vastupidava ja likviidse liidupõhise kliirimisturu järkjärgulise loomise toetamise vahel. EKP-l on mitu märkust kavandatava aktiivse konto nõude kohta.

Esiteks nähakse kavandatava määrusega ette, et ESMA peaks kaaluma järkjärgulist üleminekuperioodi, mis jätab piisavalt aega aktiivse konto nõude järkjärguliseks rakendamiseks. EKP toetab seda ettepanekut, et vältida nõude ootamatu rakendamise võimalikku negatiivset mõju turuosalistele ja ELi kesksetele vastaspooltele. Samuti on turvalise ja usaldusväärse keskse kliirimise tagamiseks oluline seda nõuet järk-järgult kalibreerida. See võimaldaks vastaspooltel järk-järgult täita oma kliirimisnõudeid seoses ELi kesksete vastaspoolte kontodel kliiritud riskipositsioonidega. ESMA saaks seeläbi kasutada võimalust ühise järelevalvemehhanismi esitatud teabe põhjal läbi vaadata aktiivse konto nõude kalibreerimist käsitlevad regulatiivsed tehnilised standardid ([57]) ning tagada, et ELi kesksete vastaspoolte aktiivsetel kontodel hoitava kliirimistegevuse osakaalu kalibreerimist saab kohandada vastavalt turuarengutele või mis tahes muudele asjaoludele. Järkjärguline kalibreerimine võimaldab teha tõhusaid

([56]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkt 12, millega lisatakse Euroopa turu infrastruktuuri määrusesse uus artikli 17a lõige 2.
([57]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkt 18, millega lisatakse Euroopa turu infrastruktuuri määrusesse uus artikli 23c lõige 5.

turupõhiseid kohandusi ja leevendada võimalikke finantsstabiilsuse riske. See teeb liidu kliirimisturu veelgi atraktiivsemaks ja usaldusväärsemaks.Seetõttu teeb EKP ettepaneku kajastada järkjärgulist rakendamist ka ESMA volitustes töötada välja regulatiivsete tehniliste standardite eelnõu, milles täpsustatakse aktiivse konto nõude kalibreerimist.

Teiseks, pärast üleminekuperioodi lõppu tuleks aktiivse konto nõue kalibreerida lõpliku sihttasemeni, kui kolmandate riikide kesksete vastaspoolte osutatavaid kliirimisteenuseid ei määratleta enam süsteemselt olulistena. Euroopa turu infrastruktuuri määruse kohaselt on ESMA-le antud volitused ([58]) määrata täielikult põhjendatud hinnangu alusel kindlaks kesksed vastaspooled või kliirimisteenused, mis on süsteemselt olulised. Kuna ESMA kasutab asjaomase hindamise läbiviimiseks kvantitatiivseid näitajaid ja kvalitatiivset analüüsi, peaks ta aktiivse konto nõude kalibreerimisel arvesse võtma ka kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete parameetrite kombinatsiooni.

Kolmandaks peaks ESMA kliirimistegevuse tasemete kalibreerimisel arvestama järkjärgulise ümberpaigutamise võimaliku mõjuga, võttes arvesse saadavat kasu ja riske liidu finantsstabiilsusele ning kliirimistegevuse võimalikku kolmandatesse riikidesse ümberpaigutamise dünaamikat. Selleks võib ESMA-le kehtestada nõude viia üleminekuperioodi ajakava ja nõutavate tegevustasemete kindlaksmääramisel ning iga uue kalibreerimise teostamisel läbi kulude-tulude analüüs.

Neljandaks peaks ESMA kliirimistegevuse tasemete arvutamise metoodika väljatöötamisel tagama, et selles oleksid käsitletud mitte üksnes liidu tasandi tegevuse agregeeritud osakaal, mis oleks vajalik tagamaks, et kliirimise vähendamise tulemusel ([59]) ei käsitleta kolmandate riikide kesksete vastaspoolte teenuseid enam süsteemselt olulisena. ESMA peaks ka täpsustama konkreetsete tegevuste osakaalu, mida kliirimiskohustusega finantssektori vastaspooled ja finantssektorivälised vastaspooled peaksid läbi viima aktiivsetel kontodel ELi kesksete vastaspoolte juures. EKP arusaama kohaselt kavatseb seadusandja käsitleda kavandatavas määruses osutatud regulatiivsete tehniliste standardite eelnõus ([60]) ka selliste konkreetsete tegevuste osakaalu. Seda seetõttu, et aktiivse konto nõue ise on vahetult kohaldatav ja adresseeritud finantssektori vastaspooltele ja finantssektorivälistele vastaspooltele, kelle suhtes kohaldatakse kliirimiskohustust. Ainult individuaalselt kindlaksmääratavate osakaalude põhjal saab kliirimiskohustusega finantssektori vastaspool ja finantssektoriväline vastaspool täita aktiivse konto nõudeid ning välja töötada seonduvad kavad, mis on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/36/EL muudatustes ([61]), mis on sätestatud kavandatavas direktiivis.

Viiendaks täpsustatakse kavandatavas määruses, et vastaspooled, kelle suhtes kohaldatakse aktiivse konto nõuet, peavad igal aastal kinnitama, et nad täidavad seda nõuet, ELi keskse vastaspoole pädevale asutusele esitatavas aruandes. Sellise aruandluse sagedusel võib olla otsene mõju aktiivse konto nõude täitmise tõhusale järelevalvele ja kontsentratsiooniriskile tunnustatud kolmandate riikide kesksete vastaspoolte suhtes, kes osutavad teenuseid, mis on määratletud süsteemselt olulisena. Seetõttu teeb EKP ettepaneku suurendada asjaomase aruandluse sagedust ning esitada aruanne kord kvartalis kooskõlas korrapärase järelevalvelise aruandluse seire sagedusega.

Kuuendaks täpsustatakse kavandatavas määruses, et finantssektori vastaspooled ja finantssektorivälised vastaspooled peavad esitama sellise aruandluse ELi keskse vastaspoole pädevale asutusele. EKP arusaamise kohaselt võidakse kavandatava direktiivi kohaselt nõuda ka sellistelt ametiasutustelt, kes ei ole ELi keskse vastaspoole pädevad asutused, et nad vaataksid läbi nende järelevalve all olevate vastaspoolte kohanemise liidu asjaomaste poliitikaeesmärkide või laiemate üleminekusuundumustega, mis on seotud aktiivse konto kasutamisega vastavalt kavandatavale määrusele. Selles osas on äärmiselt oluline, et asjaomased asutused oleksid kaasatud aruande adressaatide hulka. Lisaks ei piisaks üksnes teabest ELi kesksete vastaspoolte kliirimistegevuse kohta selleks, et jälgida aktiivse konto nõude täitmist, kuna see nõuab ülevaadet vastaspoolte ülemaailmsest tegevusest asjaomastes

([58]) Vt Euroopa turu infrastruktuuri määruse artikli 25 lõige 2c.

([59]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkt 4, millega lisatakse Euroopa turu infrastruktuuri määrusesse uus artikli 7a lõige 5.

([60]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkt 4, millega lisatakse Euroopa turu infrastruktuuri määrusesse uus artikli 7a lõige 5.

([61]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/36/EL, 26. juuni 2013, mis käsitleb krediidiasutuste tegevuse alustamise tingimusi ning krediidiasutuste ja investeerimisühingute usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet, millega muudetakse direktiivi 2002/87/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2006/48/EÜ ja 2006/49/EÜ (ELT L 176, 27.6.2013, lk 338).

tuletislepingute kategooriates. Seetõttu peaks aruandlus hõlmama eraldi teavet tehingute kohta, mis on kliiritud tegevusloa saanud kesksetes vastaspooltes ja tunnustatud kolmandate riikide kesksetes vastaspooltes. See võimaldab pädevatel asutustel tuvastada aktiivse konto nõude täitmata jätmise juhtumid, kui vastaspooled, kelle suhtes kohaldatakse aktiivse konto nõuet, kasutavad teatavate tuletislepingute kategooriate kliirimiseks üksnes tunnustatud kolmanda riigi keskseid vastaspooli.

Seitsmendaks on vaja ühtlustada aruandlusvormi, mida vastaspool peab esitama aktiivse konto nõude kohaselt tehtud arvutuste tulemuste kohta ([62]). See aitab tagada aktiivse konto nõudega vastaspoolte esitatud andmete minimaalse võrreldavuse ning seeläbi usaldusväärse järelevalve aktiivse konto nõude täitmise üle. Sellest tulenevalt tuleks aktiivse konto nõude kalibreerimist käsitlevate regulatiivsete tehniliste standardite eelnõule lisada rakenduslike tehniliste standardite eelnõu, milles täpsustatakse esitatava teabe vorming.

Kavandatava määrusega muudetakse kliirimiskohustuse arvutamise metoodikat ning kehtestatakse nõue, mille kohaselt võetakse künniste suhtes positsioonide arvutamisel arvesse ainult selliseid tuletislepinguid, mida ei kliirita tegevusloa saanud ELi või tunnustatud kolmanda riigi keskses vastaspooles. Võttes arvesse aktiivse konto nõude kohaldamisala seotust kliirimiskohustuse nõude kohaldamisalaga, kutsub EKP liidu seadusandjat üles võtma arvesse võimalikku mõju, mida arvutusmeetodi muutmine võib avaldada nii aktiivse konto nõude kohaldamisalale (näiteks selle võimalikule laiendamisele) kui ka aktiivse konto suutlikkusele käsitleda riski, mis on seotud liidu kliirivate liikmete ja klientide ülemäärase riskipositsiooniga kolmandate riikide kesksete vastaspoolte suhtes, kes osutavad kliirimisteenuseid, mis on määratletud kui süsteemselt olulised.

4.1.2 Direktiivi 2013/36/EL kavandatavad muudatused

Direktiivi 2013/36/EL kavandatavate muudatustega nähakse ette, et krediidiasutused ja investeerimisühingud ning pädevad asutused käsitleksid kontsentratsiooniriski, mis võib tekkida seoses nende riskipositsioonidega kesksetes vastaspooltes, eelkõige kolmandate riikide kesksetes vastaspooltes, kes osutavad liidu jaoks süsteemselt olulisi teenuseid.. Direktiivi 2013/36/EL kohaselt määratud pädevad asutused peavad hindama ja jälgima nende järelevalve all olevate krediidiasutuste ja investeerimisühingute kohanemist liidu asjaomaste poliitikaeesmärkidega, mis on kindlaks määratud kavandatavas määruses ette nähtud aktiivse konto nõudega. Tehakse ettepanek muuta läbivaatamis- ja hindamisprotsessi. Samuti nähakse kavandatava direktiiviga direktiivis 2013/36/EL ette uus järelevalvevolitus, mis võimaldab pädevatel asutustel konkreetselt hinnata ja tasakaalustada ülemäärast kontsentratsiooniriski, mis on seotud nende järelevalve all olevate krediidiasutuste ja investeerimisühingute riskipositsioonidega kolmandate riikide kesksetes vastaspooltes, kes osutavad liidu jaoks süsteemelt olulisi teenuseid. EKP-l on selles osas mitu märkust.

Esiteks on järelevalveraamistiku kavandatavad muudatused vajalikud selleks, et tagada pädevate asutuste võimalus täpsemalt hinnata ja jälgida kontsentratsiooniriski, mis tuleneb riskipositsioonidest kesksetes vastaspooltes, eelkõige nendes, kes pakuvad liidu jaoks süsteemselt olulisi teenuseid. Kehtivas direktiivis 2013/36/EL ([63]) on ette nähtud, et pädevad asutused käsitlevad sellist kontsentratsiooniriski üksnes olukorras, kus kesksetel vastaspooltel on olemuslik kalduvus suuremahulisele riskide kontsentreerumisele, mis tuleneb mastaabi- ja võrgustiku mõjust. Seetõttu toetab EKP aktiivse konto nõudest tulenevat kontsentreerumise mõiste täpsustamist. Kavandatavas direktiivis sisalduv täpsustus aitab tagada, et pädevatel asutustel on meetmete võtmiseks sihipärasem järelevalveraamistik, võrreldes pädevate asutuste olemasoleva võimalusega kehtestada täiendavaid omavahendite nõudeid riskide suhtes, mis ei ole kaetud või piisavalt kaetud direktiivis 2013/36/EL ette nähtud kapitalinõuetega ([64]).

Teiseks peaksid pädevad asutused krediidiasutuste ja investeerimisühingute kontsentratsiooniriski käsitlemisel keskenduma peamiselt konkreetse krediidiasutuse või investeerimisühingu olukorrale. Selles osas peaks krediidiasutuste ja investeerimisühingute turvalisus ja usaldusväärsus jääma direktiivi 2013/36/EL alusel usaldatavusjärelevalvet teostavate pädevate asutuste peamiseks eesmärgiks.

([62]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkt 4, millega lisatakse Euroopa turu infrastruktuuri määrusesse uus artikli 7a lõige 4.
([63]) Vt direktiivi 2013/36/EL artikkel 81.
([64]) Vt direktiivi 2013/36/EL artikkel 104.

Kolmandaks, võttes arvesse asjaolu, et direktiivi 2013/36/EL kavandatavad muudatused on seotud aktiivse konto nõudega, ei tohiks pädevatelt asutustelt nõuda kavandatavate volituste kasutamist enne, kui ESMA on koostöös EBA, EIOPA ja ESRNiga pärast EKPSiga konsulteerimist välja töötanud aktiivset kontot käsitleva regulatiivsete tehniliste standardite eelnõu. Seda seetõttu, et pädevad asutused vajavad selgeid kriteeriume, et määrata kindlaks, millistel asjaoludel võib nende järelevalve all oleva kliiriva liikme või kliendi riskipositsioon tekitada probleeme. Lisaks sõltub aktiivse konto nõude tõhus järelevalve piisavast aruandlusest. Seetõttu teeb EKP ettepaneku esitada kavandatava määruse kohane aruandlus ([65]) otse nii ELi keskse vastaspoole pädevale asutusele kui ka aruandluskohustusega krediidiasutuse või investeerimisühingu pädevale asutusele.

Neljandaks, nagu eespool mainitud, on ühise järelevalvemehhanismi ülesanne jälgida aktiivse konto nõuet ning laiemalt võimalikke riske, sealhulgas kontsentratsiooniriske, mis tulenevad finantsturuosaliste omavahelisest seotusest. Pädevad asutused võiksid sellise jälgimise tulemusi arvesse võtta kontsentratsiooniriski hindamisel, mis tuleneb nende järelevalve all olevate krediidiasutuste ja investeerimisühingute riskipositsioonidest kesksetes vastaspooltes ([66]).

Lisaks näeb kavandatav direktiiv ette, et EBA töötab koostöös ESMAga välja suunised, millega tagatakse ühtne metoodika ELi kesksete vastaspoolte suhtes olevatest riskipositsioonidest tuleneva kontsentratsiooniriski integreerimiseks järelevalvealastesse stressitestidesse ([67]). Direktiivi 2013/36/EL ([68]) eesmärk on tagada, et pädevad asutused viiksid järelevalve alla kuuluvate krediidiasutuste ja investeerimisühingute suhtes läbi stressiteste, kasutades EBA suunistes määratletud ühtset metoodikat. Kuna EBA suunised ei ole riskipõhised, ei tohiks nõuda täiendavaid eraldiseisvaid suuniseid konkreetse riski või riskielemendi hõlmamiseks. Kõik konkreetsed riskid saab süsteemselt integreerida olemasolevatesse suunistesse.

4.2 *Teave kliirimisteenuste kohta*

Kavandatava määrusega nähakse ette, et kliirivad liikmed ja kliendid, kes osutavad kliirimisteenuseid nii ELis tegevusloa saanud kui ka tunnustatud kolmandate riikide kesksetes vastaspooltes, teavitaksid oma kliente võimalusest kliirida tuletislepinguid ELi keskses vastaspooles ([69]). EKP toetab seda nõuet, mis peaks aitama kaasa asjakohaste liidu poliitikaeesmärkide saavutamisele kahel viisil. Esiteks on selle nõude kohaldamisala EKP arusaamise kohaselt laiem kui aktiivse konto nõude kohaldamisala, kuna see hõlmab ka tehinguid, mille suhtes kliirimiskohustust ei kohaldata, ning näeb ette, et asjaomased kliirivad liikmed ja kliendid pakuksid süstemaatiliselt välja liidu kliirimisalternatiive isegi teenustele, mida ESMA ei määratle süsteemselt olulisena. Teiseks peaks see nõue motiveerima lõppkliente kliirima liidus tegevusloa saanud kesksetes vastaspooltes.

Lisaks kehtestatakse kavandatava määrusega nõue, mille kohaselt peavad asjaomased kliirivad liikmed ja kliendid teatama oma kliirimistegevuse ulatusest tunnustatud kolmandate riikide kesksetes vastaspooltes ([70]). EKP toetab seda nõuet, mis aitab tagada, et nii pädevatel asutustel kui ka ühisel järelevalvemehhanismil on juurdepääs teabele, mis on vajalik tunnustatud kolmandate riikide kesksete vastaspoolte kliirimistegevuse jälgimiseks. Lisaks avaldab EKP tugevalt toetust sellele, et ESMA, kellele on antud volitus töötada välja regulatiivsete tehniliste standardite eelnõu, milles täpsustatakse asjaomase aruandluse sisu, peab võtma arvesse olemasoleva aruandlusraamistiku alusel juba kättesaadavat teavet. Aruandluse kattuvused tekitavad krediidiasutustele ja investeerimisühingutele põhjendamatut koormust. Need probleemid võivad avaldada mõju mitte ainult krediidiasutuste ja investeerimisühingute aruandluskuludele, vaid ka pädevatele asutustele esitatavate andmete kvaliteedile ja terviklikkusele.

EKP-l on kliiringutegevust käsitleva aruandluse osas mitu tähelepanekut.

([65]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkt 4, millega lisatakse Euroopa turu infrastruktuuri määrusesse uus artikli 7a lõige 4.
([66]) Vt kavandatava direktiivi artikli 2 punkt 3, millega muudetakse direktiivi 2013/36/EL artiklit 81.
([67]) Vt kavandatava direktiivi artikli 2 punkt 4.
([68]) Vt direktiivi 2013/36/EL artikkel 100.
([69]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkt 4, millega lisatakse Euroopa turu infrastruktuuri määrusesse uus artikli 7b lõige 1.
([70]) Vt kavandatava määruse artikli 1 punkt 4, millega lisatakse Euroopa turu infrastruktuuri määrusesse uus artikli 7b lõige 2.

Esiteks - selleks, et parandada pädevate asutuste ja ühise järelevalvemehhanismi võimet omada põhjalikku ülevaadet liidus kliirimise seisukohast olulistest turuarengutest, peaksid nad saama kogu vajaliku teabe, mis hõlmab nii tegevusloa saanud ELi keskseid vastaspooli kui ka tunnustatud kolmanda riigi keskseid vastaspooli. Seetõttu teeb EKP ettepaneku laiendada aruandlusnõude kohaldamisala, et see hõlmaks ka tegevusloa saanud ELi kesksete vastaspooltega seotud riskipositsioone. Kohaldamisala laiendamine tuleks asjakohaselt kajastada ka ESMA volituses töötada välja regulatiivsete ja rakenduslike tehniliste standardite eelnõu, milles täpsustatakse asjaomase aruandluse sisu ja vormi.

Teiseks täpsustatakse kavandatavas määruses, et kliirivate liikmete ja klientide aruandlus kliirimistegevuse kohta tuleb esitada pädevatele asutustele kord aastas. Aruandluse sagedusel võib olla otsene mõju kliirimistegevuse tõhusale järelevalvele, eelkõige aktiivse konto nõude ja kesksete vastaspooltega seotud kontsentratsiooniriski jälgimisele. Seetõttu teeb EKP ettepaneku suurendada asjaomase aruandluse sagedust ning esitada aruanne kord kvartalis kooskõlas korrapärase järelevalvelise aruandluse sagedusega.

Kolmandaks täpsustatakse kavandatavas määruses, et kliirivad liikmed ja kliendid peavad esitama aruande oma pädevatele asutustele. Euroopa turu infrastruktuuri määruse ([71]), direktiivi 2013/36/EL ([72]) ja nõukogu määruse (EL) nr 1024/2013 ([73])kohaselt võivad pädevad asutused kliirivate liikmete ja klientide puhul erineda. Seetõttu tuleks selguse huvides lisada kavandatavasse määrusesse asjaomane muudatus, mis tagaks, et pädevad asutused saavad sellise aruandluse kooskõlas nende järelevalvevolitustega praegu kohaldatava raamistiku kohaselt.

Teksti redaktsiooni ettepanekud, mille puhul EKP on soovitanud kavandatavat määrust ja kavandatavat direktiivi muuta, on esitatud eraldi tehnilises töödokumendis koos selgitustega. Tehniline töödokument on avaldatud inglise keeles EUR-Lexis.

Frankfurt Maini ääres, 26. aprill 2023

EKP president
Christine LAGARDE

([71]) Vt Euroopa turu infrastruktuuri määruse artikli 2 punkt 13.
([72]) Vt direktiivi 2013/36/EL artikkel 4.
([73]) Vt nõukogu määruse (EL) nr 1024/2013, 15. oktoober 2013, millega antakse Euroopa Keskpangale eriülesanded seoses krediidiasutuste usaldatavusnõuete täitmise järelevalve poliitikaga (ELT L 287, 29.10.2013, lk 63), artikkel 6.